1906. IX. évfolyam. Baja, vasárnap szeptember hó 2. 35. szám.

BAJAI HIRLAP

Politikai lap.

Megjelen minden vasárnap reggel.
Szerkesztőség: Városi bérház I. emelet. — Telefon-szám: 17.
Kiadóhivatal: Kollár A. könyvkereskedése, hol az előfizetések és hirdetések felvétetnek.

Felelős szerkesztő:
Dr. Lemberger Ármin

Előfizetési árak:
Egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre 2 kor. 50 fill. — Egyes szám ára 20 fillér.
Hirdetések jutányosan számittatnak.

Szabadelvüpárti igazság.

(§) A dolce far niente nem egészen zavartalan napjainak lezajlása után, már szállingóznak a pőrére vetkőzött kurucok vissza az ország metropolisába és a koaliciós papirosok immár hirdetik országszerte, hogy nemsokára megkezdődik ismét a munkának nevezett lázas semmittevés folyamata ott és abban a szellemben, ahol elhagyták, — a függetlenségi párti mezbe bujtatott Polónyi-féle reakció szellemében. A parlament néma marad ugyan továbbra is, csak a miniszteriumok büróiban fog hangosabban sercegni a toll, — akár csak az abszolutisztikusnak nevezett Fejérváry-rezsim napjaiban, mikor rendeletekkel kormányozták az országot . . . A különbség csak az, hogy — mig a darabont éra alatt, ezernyi koaliciós aknamunka ellenére, a sok rossz között is termett a bürökben egy-más üdvös rendelet, addig most a koalició szent nevében és üdvrivalgása közben tesznek szájkosarat a sajtószabadság oltárára és a közszabadságoknak egyéb féltveféltett fundamentumaira, melyeket pedig kiterjeszteni és nem elkobozni igértek a nemzet ezidőszerinti vezérei.

Vezető államférfiaink nyilatkozatait nem hallja mostanában senki sem, a koaliciós »zsoldba« nem állott sajtó leleplezéseire pedig egyedüli válaszuk az archimedesi ige, hogy ne bántsuk a cirkulusaikat, mert ők — o sancta simplicitas — »előkészitenek,« előkészitik az országot — vaj' mire?

Arra, becsületes választó polgártársam, hogy ne vedd észre és fokról-fokra törődjél bele az »átkos« szabadelvü rendszer három évtizedes alkotásainak, az államélet, a kulturális és gazdasági haladás ezer biztositékának eltiprásába, mely »előkészitő« munka után majd dob néhány jog-morzsát a dicső koalició megtépázott vágyaidnak és reményeidnek oltárára, hogy ismét hangozzék majdan feléjük a Te hozsannád és a voksod — az ő kuruc álmaiknak netovábbja — melyet ezidőszerint elérve, rólad-nélküled tesznek-vesznek legszentebb jussaiddal és feledkeznek meg arról a halaszthatatlan föladatról, mely erre a »nemzeti« kormányra várt, a nemzeti állam fokozatos kiépitésének munkájáról.

Ennyit az általános politikai helyzetről és arról a perspektiváról, melylyel a koaliciós »munka« kecsegtet.

A függetlenségi párt speciális igérgetései sorából egyébként az *önálló vámterület* lett ismét aktuális a lefolyt napokban.

Az egykori vezértársak összekaptak egy kevéssé a szegedi iparkongresszuson. A kormány képviselője a szabadelvüpárt régi becsületes álláspontját hangoztatta, hogy az önálló vámterület megvalósitását a gazdasági és ipari meggyarapodásnak kell megelőznie, Bánffy — a függetlenségi párt régi frazeologiájára hivatkozva, — azonnali realizálást követelt. És a nemzetiszinü igéreteiről megfeledkezett kormánynyal szemben — ó fatum — mégis Bánffynak volt igaza.

Mert, ha lehetetlent követel is Bánffy, mégis azt hangoztatja, amivel a mostani kormánypárt csábitgatta táborába az ország fanatizált népét, — azt az önálló vámterületet, melyet most rutul megtagad.

A szegedi esettel kapcsolatban, minden fölösleges szószaporitás helyett ideiktatjuk egyébként — a megcsalódott választópolgárok okulásául — az önálló vámterületnek egy a kormánytól független, előkelő publicistának tollából kapott hisztorikumát.

A többi koaliciós igéretre majd reátérünk máskor. — Olvassuk csak:

* * *

Hogy is állt itt a vámterület kérdése a koaliciós kormány megalakulásáig? Magyarország ipari önállósága ellen senkinek kifogása nem volt. Az előző kormányok nem azért voltak a vámközösség hivei, mivel ezt politikai dogmának vallották, hanem mert gazdasági és nem politikai kérdésnek tekintették. Azt mondották, hogy a mig Magyarországnak nincs meg az a fejlett ipara, mely az ország ipari szükségleteit fedezni tudja, addig az önnálló vámterületre nem lehet áttérni. Előbb legyen ipar, előbb legyen meg a gazdasági erő, csak azután lehet a vám-önnállóságra áttérni.

Ezzel szemben az önálló vámterület hivei politikai módszert kivántak. A kormánypolitika praktikus aggodalmait, az óvatosságot, a fokozatos erősödéssel való előkészitést az ipari önállóságra csak kifogásnak tartották. S vitatták, hogy a dolog épen megforditva áll: nem az erős ipar fogja meghozni az önálló vámterületet, hanem az önálló vámterület az erős ipart. Azért nincs és nem is lehet iparunk, mert nyakunkon a hatalmas és kedvezményekben még hatalmasabbá tett osztrák ipar. Ezt ki kell zárni, akkor a gyönge magyar ipar erőre fog kapni. Az önálló vámterület tehát egy akut követelés volt, annyira, hogy Tisza István ellen az ellenzék valósággal összeesküdött, hogy nem engedi a kereskedelmi szerződéseket megkötni, mert ezzel ujabb tiz évre el volna odázva az önálló vámterület.

Mindenki józan ésszel tehát csak azt hihette: ha az eddigi irány megmarad, akkor a legközelebbi tiz éven belül Ausztriától való elválásról szó sem lehet. Ellenben ha a koalició győz, akkor vége a vámközösségnek.

Nem igy van? Böngésszük át az egész tavalyi hadjárat nyilatkozatait: valamennyiben ott van az önnálló vámterület követelése, de egyikben sincs szó arról hogy ehhez átmenet, előkészités, a gazdasági viszonyoknak preparálása, a magyar iparnak évek során át való fejlesztése szükséges. Az az okos be-

TÁRCA.

Ez lettem . . .

— A »Bajai Hirlap« tárcája. —

— A napokban elhunyt jeles irónk hagyatékából. —

Irta: **Thury Zoltán.**

A takarékpénztár második könyvelője, Dobra Sándor ur, jó társaságban töltötte az estét. Vendéglőztek egy kicsit, annál is inkább, mert éppen országos vásár volt s a vidéki urak friss pénzt hoztak be. Dobra tudnillik mulatós ember volt, de nem igen tellett neki borra meg cigányra, meg effélére, mivelhogy mindössze hétszáz forint fizetést kapott a takarékpénztártól. Ilyenformán — bár nem afféle ember volt, aki a más nyakán élősködik — jobban szerette, ha más fizeti meg az italt. Az urak viszont nem sajnálták tőle a költséget, mert nagyon szép bariton hangja volt. A multkor is, hogy előadták a mükedvelők a Falu rosszát, ő játszotta a Göndör Sándort s igen szép dicséretben részesült még a kerület képviselője részéről is, aki pedig válogatós pesti ember. S szép nagy fiu volt, harminchat-harmincnyolc esztendős fiu — feleség nélkül, gyerek nélkül. Egy kicsit elbizakodott is. Az asszonyok közül némelyek nagyon szerelmesek voltak bele s nyilvános titok az is, hogy a gőzmalom főmolnárjának a lánya, a szőke német Gusztika azért ivott mérget, mert Dobra ur rá se nézett. Tudniillik szegény is volt, meg lány is volt a lány — s az effélébül kelemetlenségek származhatnak. Dobra Sándor óvatos ember volt. Kerülte a nagy feltünést s jóformán csak arra szoritkozott, hogy hagyta, hogy szeressék. Nem kockáztatott semmit s ami kalandba, szerelembe mégis belefogott, azt roppant titokban csinálta végig. Egyszerre tiz asszonyt is gyanusitottak vele s az volt éppen az ő parasztos, körmönfont furfangjának a haszna, hogy senki se tudta, hogy melyik a tiz közül az igazi. Dobra ur néma és hideg volt — s szépen énekelt és sokat ivott, ennyi az egész, ami becsülettel el lehet mondani felőle.

Éjfél után ugy két óra tájban már megunta az ivást. Csak ugy folyt le bele a bor, anélkül, hogy érezte volna az izét s az ének se ment sehogy. Egyeben járt az esze. Nevezetes eset állott bele az életében. Szerelmes volt, de nem a maga régi módja szerint, hanem bolondul, fiatalosan és egyelőre reménytelenül. Az asszony gyönyörü szép, hideg nagy dáma volt, csupa nagyon divatos finom uj ruhákban s egy kicsit le is nézte Dobra urat, aki vidékies és kopottas gavallér volt. S az elkényeztetett Dobra szomoruan kódorgott az utcákon hetek óta s egyszer már arra is gondolt, hogy agyonpuffantja magát, ha nem akar engedni az asszony. Talán rövidesen végzett volna vele, hogy ha a karjaiba hull, de igy nekibomlott, nagy vágyakozással kinlódott utána s ennek a nagy, kegyetlen szerelemnek az eredménye volt az, hogy Dobra urnak nem izlettek a jóféle savanyuvizek meg borok, amiket pedig bőven hordottak föl az asztalra a vidéki urak. — Elindult az utcára, hogy egy kicsit kiszellőztesse a fejét.

A piacon a sátrakat kalapálták össze a pesti szabók meg a gyolcsos tótok, tovább garmadában friss zöldség hevert s ilyenformán hangos volt az éjszaka olyan embernek, aki senkivel sem állhat szóba, hogy megbeszélje a baját. Türelmetlenül nézett körül, szabad utat keresve s leindult a főutcán a fapiac felé. Mikor a takarékpénztár előtt ment el, fölpillantott az ablakokra. Hirtelen megállott s kába bámulással meredt rá az ablakokra a szeme. Odafenn világosság volt.

— Ki lehet fenn? — kérdezte magában s becsengetett a házba. Mig a házmester jött, végiggondolt mindazokon, akikről elképzelhető, hogy éjszaka is fölnéznek a takarékpénztárba. Az igazgató nem, a pénztárosnak nappalra sincs elég dolga, az ellenőr nincs is itthon. — No, no . . . töprengett, mintha nógatná az agyát s egyszerre felderült az arca. Ahá, hát ő, persze, hogy ő. No, majd meglátjuk, hogy mit csinál. Egy kicsit barátkozom vele, gondolta magában, segitgetek neki, ha sürgős a dolga. Nem kötelességem ugyan s azért a rongy pénzért amugy is igen kidolgozom magam, hanem hát neki segitek, neki igen . . . Mindez azalatt fordult meg az agyában, mig tapogatózva fölment a lépcsőn. Arra gondolt tudniillik, hogy a főkönyvelő ur toldta meg az éjszakával a nappalt s a főkönyvelő ur a férje volt annak a szép asszonynak, akibe egészen beleháborodott Dobra, a szegény, bikanyaku, ostoba, nagy Dobra.

Csupa nyitott ajtót talált. Csak az utolsó, a zöld posztóval behuzott, apró sárgaréz szögekkel kivert nagy szárnyas ajtó volt betéve. Az is nesztelenül nyillott, a szőnyeg fölfogta Dobra ur nagy csizmáinak lármáját. Ugy jutott be, hogy a kis szürke ember az asztal mellett észre se vette. Nagy könyvre hajlott a gázláng sárga tüzében. Néha le-le pislantott róla jobbra-balra, de inkább csak öszönszerüleg, sunyi pillantással, ahogy a róka pislog erre-arra, mielőtt rá határozná magát egy-egy lépésre. S amellett elég nyugalomban érezte magát. Egészen

Lapunk mai száma 6 oldalra terjed.

széd, melyet Szterényi Szegeden mondott a kormány nevében, Kossuth Ferenc az agitáció, a közvélemény-csinálás, a hívek szerzése idejében elhallgatta, vagy nem is vallotta. Ellenben sereghajtóival együtt hirdette az önálló vámterület föltétlen dogmáját s vezette a hadjáratot a vámközösség opportunizmusa, osztrák-szolgálata és kifogásai ellen.

Mit gondol Szterényi, aki a vámközösséges kormányok idejében is komoly és kiváló munkása volt a magyar iparügynek: ő akkor nem komolyan akarta erősíteni a magyar ipart, az ő termékeny működése a multban nem készítette elő a gazdasági önállóságot, az ő felfogása a gazdasági problémáról akkor Bécsszolgálás volt s csak mostanában lett hazafiassá? Mit gondol Szterényi: ha a paktum nem kényszeriti rájuk a tiz évi provizóriumot, az önálló vámterület nem kivánta volna meg ezt az átmenetet, ezt az előkészitést? S ha megkivánta volna, akkor is és tisztelt politikai vezérei mégis rögtön csinálták volna meg, mit gondol Szterényi: cserélne azon urak lelkiismeretével, akik ezt a szörnyüséges árulást követik el az ország existenciáján, nyakába akasztván egy politikai intézményt, mely a viz alá huzza, mint a kő?

Micsoda feneketlen perspektiva nyilik a szegedi vallomások nyomában! Bécsnek, a császárszolgáló kamarillának kellett a magyar hazafias vezéreket visszatartani attól, hogy az országot tönkre ne tegyék. Mert, vagy van szükség átmenetre, vagy nincs. Ha van, akkor is lett volna, ha Bécs nem kivánja az 1917-ig való elhalasztást. Ha pedig nincs szükség, akkor ez az okosság, ez az érettség, melyet a kormány a Szterényi eszétől és tudásától kölcsönvett, megint csak silány kifogás, mely szabad elhatározásnak akarja feltüntetni, ami eláruló kénytelenség.

A jelennek, az üdvözitő jelennek támogatása és beigazolása, a multnak, a kárhozatos multnak igazaival: ez a szegedi szinvallásnak pikantériája. S az urak kimondják az igazságot és reflektálnak arra, hogy ebből senki se értse meg multbeli hazudozásaikat. Beszéltetik Szterényit s nincs erkölcsük annak elismerésére, hogy ilyen okosan, ilyen igazán beszélt az a mult, amelyet rombadöntöttek éppen azért, mert igy beszélt. De azért az Isten áldja meg Kossuth Ferencet és a bécsi kamarillát, hogy együttesen megteremtették a paktumot, mely kényszeriti a népboldogitókat, a mindenhez jobban értőket és mindenkinél többet igérőket, hogy a mult igazságai és ne kötelezettségeik kárhozatosságai szerint cselekedjenek. Ebben a kérdésben is, mint a többiben, áll a tétel: a koaliciós rendszer annál több jót tehet, mennél kevesebbet ragaszkodik elveihez.

Van-e függetlenségi párt?

Igazuk van azoknak, akik azt irják, hogy a függetlenségi párt nincsen. A neve még megvan a pártnak, de a párt maga menthetetlenül beleolvadt a tartalmi és gerinc nélkül való kormánytöbbségbe és ami elvi meggyőződés, politikai tendencia párttá teheti az összeverődött alkalmi egyesülést, azt ez a párt kivetette hajójából, hogy könnyebben és zavartalanul evezhessen a hatalom révébe.

De ez a párt nem is volt függetlenségi. A függetlenségi pártnak közjogilag, mint a nemzeti aspirációk letéteményesének volt létjogosultsága. Több volt a 48-nál, melyet hivatalos zászlóképp lobogtatott ideálja volt mindazoknak, akik az osztrák császári és a magyar királyi korona inkompatibilitását vallották elvüknek.

Mikép a marxista kiépiti a maga államideálját, de megragadja a megvalósitást ott, ahol végcélja érdekében kivánatos, de azt sohasem téveszti szem elől, ugy a függetlenségi párt célja, hivatása az ellenzékiség volt, a folytonosz taszitó erő — a magyar állam függetlenségének ideálja felé.

Ezek az aspirációk láncra kerültek. Egy függetlenségi párt, mely megszavazza az ujoncokat a közös hadseregnek, mely létesiti és meghosszabbitja a közös vámterületet, amely szinvakká vált a feketesárga szinekkel és süket a gyülölt osztrák néphimnusszal szemben, ugyebár, ez a párt közjogilag megszünt függetlenségi párt lenni, erről azt állitani, hogy a nemzeti aspirációk letéteményese, fából vaskarika, lucus a non lucendo.

A függetlenségi párt létének másik alkotó eleme a magyarság védelme, fejlesztése volt. Mandátumai zömét innen kapta, a mi vidékünkről, az aranykalászos rónaságról, a magyarság szivéből, gazdasági politikája tehát más, mint szinmagyar, nem lehetett.

A jelenlegi magyar választók zömét pedig itt a kis és középbirtokosok képezik.

A magyar kisbirtokos Kossuth-kultusza nem csaknem egészen, sőt kisebb részben közjogi eredetü.

Helyesen mondotta Beksics, hogy Kossuthot a magyar paraszt a nagybirtokosok, urak és papok ellenségének tartván, a nép is azt hitte, hogy a függetlenségi politika győzelme az uradalmak felosztását és parasztkézre adását fogja eredményezni. A kisbirtokos, Kossuth jobbágyfelszabaditó akcióját egy nagy agrármozgalom kezdetének tekintette, mely kezdődött a jobbágytelkesek földszerzésével a földesurral szemben és amely folytatódik a birtokviszonyoknak a parasztság javára való rendezésével. Nem árulunk el titkot, ha konstatáljuk, hogy a függetlenségi jelöltek, a magyar parasztnak nem a valláserkölcsi nevelést, nem az éjjeli ügyészt igérték, hanem igenis azt, hogy földhöz jutnak és a legnagyobb sikert az a jelölt érte el, aki megválasztása esetére parasztjainak a legnagyobb darab földet igérte.

Hiszen a kuriai biráskodásról szóló törvény tiltó rendelkezéseiben megtaláljuk az egyes pártok választási eszközeit. A szabadelvüpárt ellen szólt a megvesztegetés, a néppárt ellen a kegyszerek felhasználásának és a függetlenségi párt ellen a konkrét földosztási igéreteknek tilalma.

A függetlenségi párt lételemének ezen másik alkotó részét is ellökte magától. Elhagyta a kisbirtokot és a nagybirtokhoz, a latifundiumokhoz, a holtkéz javaihoz pártolt.

Lehurrogta azt, aki a latifundiumok ellen szót emelt, Kossuth Lajossal szemben szent dogmának hirdeti a hitbizományok fentartását, egyenesen megtagadva, kiátkozva ezzel a fajmagyar politikát.

Mert történelmileg megállapitott tény, hogy a nagybirtok a magyarság szempontjából nagyrészt megbizhatatlan volt és hogy a legtöbb nagybirtok annak köszöni létét, hogy tulajdonosai arra azzal szereztek érdemeket, hogy a nemzet ügyével szembehelyezkedtek, gazdaságilag pedig megdönthetetlenül áll, hogy a latifundiumok csakis és éppen a fajmagyarságot sujtják, annak fejlődését, szaporodását akasztják meg.

Az összes földbirtok 34·56 százaléka ugyanis korlátolt forgalmu. A 20 millió hold szántóföldnek pedig csak közel 37 százaléka szabad föld, ellenben több mint 63 százaléka korlátolt forgalmu.

Ezek az abnormis, égbekiáltó birtokviszonyok pedig kevés kivétellel épp a magyar faj által lakott vidékeken jöttek létre.

A kötött birtok növekedése pedig együtt jár a születések apadásával.

Mennél több a kötött birtok, annál kisebb a születések száma.

Aki tehát Magyarországon azt állitja, hogy ő fajmagyar politikát követ, de hive a latifundiumoknak: az vagy valótlanságot mond, vagy felmentendő a büntető törvény vonatkozó szakasza alapján, notorikus elmebetegség cimén.

Es egyenesen a fajmagyarság ellen irányulnak az 1898. II. t.-c. shylocki rendelkezései is.

Az agrárszocializmus főfészke Békés, Csanád és Csongrádmegyében van, ott, ahol a szinmagyarság lakik, ott, ahol a latifundiumok népfojtogató ereje a legintenzivebb. És ha lesz szerencsénk az aratósztrájkok kihágási statisztikájához, meg fogjuk állapithatni, hogy azokban legkevésbbé van érdekelve a kis-, kevésbbé a közép- és leginkább a nagybirtok és annak bérlői.

Az a közel 3000 munkás, aki a szabad Magyarország nagyobb dicsőségére Náci bácsi szellős fogházzá adoptált magtáraiban töltötte az aratás idején reá kiszabott elzárási időt és az a 3000 család, mely ezáltal egy év nyomoruságát és éhinségét kapta osztályrészül, majdnem kivétel nélkül fajmagyar ember és család volt.

Latifundium-védelem és fajmagyar politika tehát ismét lucus a non lucendo, keresnünk kell tehát egy harmadik lételemet, mely a függetlenségi pártnak fennállását most már csak legalább részben igazolja.

A függetlenségi párt létének harmadik alkotó eleme a szabad eszmék kultusza volt.

Ott fakad ez a kultusz a nagy ész és a nagy érzések talaján.

Sajtószabadság, népjogok, állami népoktatás, vallásszabadság stb.

---

a könyvre ütve az orrát, numerusokat vakart ki s ujakat irt a helyükbe, aztán gummival simogatta a vakarás nyomait s messzebbről nézte, hogy meglátszik-e a munka helyén az, hogy borzas lett a papir... Ugy látszik, hogy meg volt elégedve, mert még mosolygott is, legalább olyanformány fintorodott el az arca. Nem lehetett látni, inkább csak érezte hátul a nagy Dobra, hogy mi történik a lámpa alatt — s elsáppadt. Nehezen kezdett lélegzeni, olyan lármásan lihegett a melle, hogy félt, hogy meghallja az a másik. Rányomta az ökleit s ugy bámult, hogy majd kimeredt a fejéből a szeme. A nehezen gondolkozó, buta ember nézése volt ez. Nem is igen tudta hirtelenében, hogy mi történik itt, csak a könyvet látta, a szent nagy könyvet, amibe ő tisztes formáju, nagyhasu számokat szokott irni. És ez most kivakarja az ő numerusait . . . Előbb azt gondolta, hogy talán ő hibázott valamit s csak lassan-lassan dolgozta föl a dolgokat a maga igazi mivoltában az agya . . . Az ő könyveivel csalnak. Valami nagy aljasság készül . . . S amikor ezzel tisztába jött, hátulról, lesből rávetette magát a kis nyivogó, szürke emberre s a fülébe orditott:

— Tolvaj! Tolvaj!

A kis ember már hanggal se birta, olyan erősen szoritotta össze az óriás a nyakát, szederjes kék lett s csak összelottyant a Dobra ur lábai előtt. Erre Dobra egy lökéssel a diványra dobta s verejtékesen, iszonyuan kidagadt homlokkal, tanácstalanul állott meg előtte. Most már rekedten suttogott, de nagy undorodással: — tolvaj, tolvaj . . . Nem is tudott rá nézni, csak ugy félszemmel pillantott reá. Olyan utálat vett erőt rajta, mintha valami rohadt piszkot látott volna meg az utjában, amin át kell gázolni és amitől félti a csizmáját. Csak arra vigyázott, hogy föl ne keljen a diványról, s mikor a kis vézna ember mozgolódni kezdett, elfordult és ugy szólott reá:

— Veszteg, maradjon ha nem akar itt megdögleni. A mellére taposok . . .

Az ember összegubbaszkodott a divány sarkában, nagyon nyögött s kétségbeesett pillantással valami lehetetlen rést keresett a falon, ahol elmehetne. Valami módot — és mert nem kinálkozott semmi és az oszlopember ott állott előtte, mint valami hegy, aminek hiába veti meg a hátát, el nem taszithatja, a fogait vicsorgatta kinjában. Amaz pedig nem tudta, hogy mit csináljon. Azzal tisztában volt, hogy mi lesz a vége ennek az éjszakának. El nem ereszti ezt az embert. A könyvre pillantott, a megszentségtelenitett szép, nagy, derék könyvre, ami egy esztendeig becsületes kenyeret adott neki, ami maga a tisztesség, a mindenek felett való főkönyv, amit bizonyosan azért hivnak igy, mert többet ér mint akármicsoda egyéb könyvek, szamár regények meg effélék, amiket nem üzletemberek irnak. Az is átballagott az agyán nagy lassan, amit más az első pillantásra meglátott volna, hogy itt nemcsak ez a hitvány rongy kis ember a tolvaj, hanem többen vannak, talán az egész üzlet. Szóval: — mindegy. Jőjjön a törvény, csináljon, amit akar, hanem érezte, hogy abból az igazságból hiányzik még valami. Az övé . . .

A nagy Dobra, a szegény nagy Dobra keserves fájdalmat érzett a mellében. Beszélnie kellett valakinek róla. S másnak nem is szólhat, mint ennek itt. Olyasmit érzett, mintha megfulladna máskülönben.

— Hallja — kezdte — hallja maga. Majd ha a tömlöcben ül már, hát gondolkozzék azon, amit mondok. Hogy én fogtam meg magát, de maga se maradt adósom. Hogy agyonvert, de hogy . . . Majd jusson eszébe, talán még jól is esik majd magának.

A kis szürke gomolyagból emberforma lett ujra. Fölemelte a fejét s tétován figyelt, néha a könyvre pillantva, néha meg a nagy Dobrára, aki ziháló mellel ugy beszélt, hogy a teste arányaiban, mélyen dübörögve jött ki belőle a szapora szó. Sietett. Künn pirkadott az ég alja, benn erőtlenebb lett a gázláng. Érezte a reggelt.

— Azt hiszem, hogy magával pusztulok el én is, akihez pedig eljöhetett volna iskolába becsületességet tanulni. Én, vén fickó, vén szamár . . . Abba fogok belehalni, hogy ilyen nagy falusi barom vagyok és ugy elprédáltam magam. Hát, hogy tudja meg, hogy miről van szó, elmondom magának, hogy ha eddig valaminek, legalább egy egész közönséges parasztnak tartottam magam, hát most már annak is vége. Beleszerettem a maga feleségébe . . . A magáéba . . . Hát bennem se volna már semmi becsület? Semmi . . .

A kis szürke most már, mintha minden egyébbel leszámolt volna, — ráfigyelt. S nem értette meg — és ez meg is látszott rajta. Dobra látta s erőszakosan regulába szedve az agyát, világosabb igyekezett lenni.

— Leányt kell szeretni. Az embert szerethetik az asszonyok is, hát az se baj. Csak futkossanak utána. Vagy asszonyt, azt se bánom, de annak legalább ember legyen az ura. Valami olyan ember, akitől érdemes elvenni. De ilyen . . . Mindig az járna az eszembe, ha a maga felesége egyszer megölelne,

Hiszen a nagy turini számüzött halálos ágyáról hivta fel a függetlenségi pártot az egyházpolitikai törvények támogatására.

Mi maradt meg ebből az életelemből?

Barkóczy és Polónyi urak a megmondhatói.

És ha a sors irónikus akarna lenni, megeshetnék, hogy az akkor Zichy Nándor által megátkozott, most szeretetével körülövedzett miniszterterelnök benyujthatná az egyházpolitikai törvények reviziójáról szóló javaslatokat és valóban nincs kétség a tekintetben, hogy a mai függetlenségi párt megsemmisitené azokat az alkotásokat, melyeket valamikor megteremteni segitett.

Szabad eszmékért küzdő párt a szabad eszmék ellen, ugy-e bár ez is lucus a non lucendo? És ugy-e bár ezek után megállapithatjuk azt is, hogy függetlenségi párt, mint ilyen nem létezik többé?

Ismét bebizonyult a nagy prófétaihletü Engels azon mondása: hogy minden párt el van veszve, mely uralomra akar jutni azon időpont előtt, mielőtt a körülmények megengedik, hogy saját programmját megvalósithassa és igazuk volna a volt függetlenségi párt halhatatlan megalapitóinak, ha feltámadva, látva ezt a pártot, Heineval mondanák: »Ich habe Drachen gesaet und habe Flöhe geerntet.«

»Sárkányokat vetettünk és bolhákat arattunk.«

Dr. Sz—i Á—d.

Politikai hirek.

—

A függetlenségi párt — nem párt. Mocsáry Lajos, a függetlenségi eszmék régi, nemes harcosa egy ujabb nyilatkozatában ismét kegyetlen itéletet mond a mai függetlenségi pártról.

A függetlenségi párt magatartását — ugymond — nem helyesli. Amiatt a magatartás miatt, melyet a párt április óta követ, tartja züllöttnek sőt teljesen megsemmisültnek a nagy függetlenségi pártot Ebben a kérdésben oly sötéten látó, hogy semmiféle argumentummal nem lehet őt kapacitálni.

Nem lát a pártban függetlenségi szellemet. Közel hat hónap óta áll a koaliciós kormány. Ez alatt az idő alatt volt felirati vita. Napirendre került a képviselőházban a költségvetés. És dacára e két fontos, a nemzet életébe mélyen beszántó kérdésnek, a függetlenségi pártnak csak egyetlenegy tagja sem szólalt föl a Házban s nem jelentette ki, hogy igenis azok vagyunk, akik voltunk s leszünk, akik vagyunk. A függetlenségi eszméket nem hangoztatta senki, a párt zászlaját nem lobogtatta a nagy párt.

De meg voltak a delegácionális ülések is. Mocsáry helyeselte, hogy a párt tagjai most résztvettek a delegációban. De a párt ott sem emelkedett feladatának magaslatára.

A párt tagjai a delegációban ugy viselték magukat, mintha a bécsi udvar és katonai körök előtt azt akarták volna bebizonyitani: Ni! Milyen jó fiuk is vagyunk mi! Hisz mi sokkal jobban, gyorsabban és simábban tudjuk ezt a delegácionális gordiusi csomót megoldani, mint maga a volt szabadelvüpárt. A függetlenségi párt álláspontját, programmját, nézetét, véleményét senki még csak nem is érintette a delegácionális ülésekben.

Már ezért is »züllöttnek« mondhatja a függetlenségi pártot.

De még inkább züllöttnek itéli a fölmerült tünetek és jelenségekből. A volt balközép tagjait épp ugy kezdték puhitani, mint most a függetlenségi párt tagjait. Puhitották, megdolgozták. Akkor az volt a jelszó: Jaj! Csak mérséklet! Legyünk óvatosak! Ne akarjuk a fát egy csapással levágni! Bizzunk a vezérekben! s több ily hangzatos jelszót dobtak az elefántszeliditők a pártketrec állatai közé. A megdolgozási processzus hosszasan tartott. De végre elvfeladás, szegreakaszztás, elvtagadás lett a sok huzavonának a vége.

Ugyanigy van ma a függetlenségi párttal. Még csak egy elvi kijelentésre sincs joga. A vezérek eltiltják a beszédet s a párt beéri az olyfajta kijelentésekkel, aminő például Mérey Lajosé volt a képviselőházban, aki az egyik kérdés tárgyalása alkalmával a függetlenségi párt nevében beszélt s a párt megbizásából jelentette ki, hogy a »vezérek ezeket a dolgokat jobban tudják és látják, mint mi közkatonák, tehát bizzunk bennük.« Tette azt anélkül, hogy a párt elveit, nézeteit s jövőben leendő magatartását körvonalazta volna. Már pedig, amely párt elveit nem hangoztatja — fejezi be kritikáját a függetlenségi párt régi bajnoka, Mocsáry Lajos, — *az nem párt.*

Negyvennyolcasok a kormány ellen. A gyulai negyvennyolcas kör a héten közgyülést tartott. Ezen a közgyülésen megválasztották jegyzővé Jeszenszky Sándort, aki általános tetszés közben a következőket mondotta:

A körnek most még nagyobb a hivatása, mint ellenzéki korában volt, mert a kormány jó részben 48-as férfiakból alakult ugyan, de a 48-as eszmékből semmit meg nem valósitott, sőt megvalósulásuk elé nagyobb akadályokat gördit, mint a régi kormányok. A vidéken élő 48-asok minden ideálját kipusztitja ez a félig nemzeti kormány, mikor a tisztes ellenvéleményt és hagyományainkért való agitációt sokkal jobban elfojtja, mint akár a Tisza-, akár a Fejérváry-kormány. A 48-as zászlókra a Világosság volt fölirva és ez a kormány reakciósabb talán minden elődjénél és épp oly sötétségben tartja az ország népét, mintha csak a reakciónak kormánya volna. Ezzel szemben a körnek minden erejével sikra kell szállni az igazi 48-as eszmékért.

Az a bizonyos önálló vámterület. Kovács Ernő, függetlenségi párt ujsütetü Deák Ference, fölfedezi a héten, hogy Magyarország agrikultur állam, Csehország pedig ipari állam. Ennélfogva Magyarország és Csehország érdeke közösen az, hogy áruikat minél közvetetlenebbül kicserélhessék.

Nagyszerü. Ebből a szuppozicióból csinálta meg Deák Ferenc a közös vámterületet Ausztriával és ezen szuppozició alapján lett Kovács Ernő függetlenségi képviselő. *Aki hive az önnálló vámterületnek Ausztriával szemben, de megcsinálná a közös vámterületet Csehországgal.* A gazdasági függetlenség csak az jelenti most, hogy Bécs ne keressen rajtunk. De hogy Prágának legyünk a gyarmata, az már nemzeti álláspont. Tehát a nyerstermelő Magyarország csak a Bécs nevezetü ipari országtól akar szabadulni, ellenben a Prága nevezetü országgal szemben a függetlenségi vámelkülönitő, egyedül üdvözitő politika az ischli klauzuláért rajongana.

S ne tessék hinni, hogy Kovács Ernőt ki fogják kacagni. Ellenkezőleg, fáklyásmenetet kap a függetlenségi párttól.

---

hogy ezelőtt a maga nyakát szoritotta a karja Ezt a nyakat . . . És most is erre gondolok és utálom magam. Ugy utálom, hogy a legszivesebben egyszerre, hirtelen elpusztulni szeretnék. Hogy bár ne is lettem volna soha. Jaj, de undok dolog ez. Szerelmesnek lenni egy asszonyba, akinek az ura, akivel egy tálból evett, egy ágyban aludt — piszkos ember . . . Olyast érzek magamon, mintha magához hasonlitanék már . . . Jaj, jaj . . .

S magába merülve, szomoruan mormogott:

— Se gyermekségem nem volt. Valami kis léhaság, amire szivesen emlékezik az ember . . . Se fiatalságom. Férfi se voltam. Mindig egyedül, soha senkim, akinek igazán része lett volna bennem. S akkor aztán én vén bolond, én szegény, beleszeretek egy asszonyba, akit összepiszkolt előttem egy tolvaj . . . Ebben a percben elvesztettem magamat, el . . .

Mohón nézett rá a divány sarkából a kis szürke ember. Remény volt a pillantásában, hogy talán mégis menekülhet s közelebb huzódva Dobrához, de készen arra is, hogy az első veszedelmes mozdulatra visszakapja a fejét, odasugta neki:

— Beszélek a nőmmel. Szólok neki.

Az nem is hallotta, hanem mormogta magában:

— Ez lettem . . . Ez lettem . . .

Kivülről a nap világitott be, az első sugarak. Lenn a széles, falusias utcán álmosan, csendben indult meg a vásár . . . Dobra kibámult, lent a tömegben városi hajdukat is látott . . . Erre eszébe jutott a dolga, föltárta az ablakot s bömbölő, nagyhangon kiáltott le a vásárba:

— Rendőr!

HIREK.

—

Résen legyünk.

— Egy vitális érdekünk. —

Szabadka város törvényhatósága hétfőn, mult hó 27-én közgyülést tartott, mely bennünket közelről érdekel, Nem ugyan az a határozat érdemelte ki érdeklődésünket, mellyel elfogadták a sajtó megfékezésére irányuló nyitrai átiratot, de gustibus nos est disputandum és mi tudjuk méltányolni azoknak nagy karakterét, akik napraforgóként mindig a hatalom sugaraiban sütkéreznek és lesik a kormányok gráciáját még akkor is, ha egész multjukat, emberi méltóságukat kell is megtagadni, hanem érdekel az az egyhangulag hozott határozat, melynek alapján a város sürgős tárgyalásokat kezd a kereskedelmi- és közoktatási kormányokkal, hogy Szabadkán állami *felső ipari-, közép- és felsőkereskedelmi-, valamint felső leányiskolák* létesüljenek és ezen iskolák létesitésére a legnagyobb áldozatokat kész meghozni.

Tisztán áll előttünk a tény, hogy minden erkölcsi testület megragadja azon eszközöket, melyek előbbre jutását, boldogulását szolgálják. Képtelenség volna ezt rossz néven venni éppen ugy, mint amikor egyesek arra törekednek, hogy helyzetüket előnyösebbé változtassák. Ám ezen kérdések bennünket is érdekelnek, még pedig közelről érdekelnek. Teljesen kétségen felüli tény, hogy városunk első sorban iparos- és kereskedő város, melynek földmivelése alig jöhet számba, hiszen piacunkat a környékbeliek látják el áruval, ők a termelők, mi pedig fogyasztók vagyunk. Ha városunkat Szabadkával összehasonlitjuk, ugy azon eredményre jutunk, hogy városunk ipara és kereskedelme messze fölülmulja Szabadka iparát és kereskedelmét. Ez a tény már magában véve is azt involválja, hogy oly középfoku iskolák, melyek az ipart és kereskedést szolgálják, inkább valók Bajára, mint Szabadkára, mert az ezen iskolákhoz szükséges anyag jobban található nálunk, mint Szabadkán. És ha ezen igazságok igy fennállanak most, mennyivel inkább lesznek igazak ezek az áthidalás esetén, amikor iparunk és kereskedésünk kétségen kivül föllendül, amikor reményünk van, hogy gyári vállalatok is létesülnek, amelyek a kikerülő ifjakat foglalkoztatni is képesek.

Mindezen igazságokat számtalanszor fejtettük ki e lapok hasábjain és mindezeknek eddig csak annyi eredménye van, hogy hosszu vitatkozás folyik a helyi lapokban arról, kell-e kereskedelmi iskola és engedélyez-e uj iskolákat a kormány? Valóban nevetséges volna a dolog, ha nem volna oly szomoru, ha nem mutatna oly végtelen nagy rövidlátásra.

Ismételve hangoztatjuk, hogy felsőkereskedelmi iskolára legelső sorban Baján vannak meg az előfeltételek, ahol nagy üzletek, pénzintézetek vannak, ahol a kereskedés oly nagy multtal dicsekszik és ahol a kereskedésnek ujból való fellendülése küszöbön áll. Nem fogunk megszünni e kérdést pertraktálni mindaddig, mig célt nem érünk és reméljük, hogy fáradozásunk nem lesz meddő.

Bizunk benne, hogy városunk közönsége elérti munkánkat és megtesz mindent ezen célok elérése érdekében.

A felső leányiskoláról való véleményünket máskor mondjuk el, amikor időszerünek tartjuk. X.

— **Közuti hid — Mohácsnál.** Most, hogy évtizedek agilis munkájának eredményeként valóra válik a *baja—báttaszéki vasuti áthidalás*, nem kis gondot okoz nekünk, akik annyi reményt füztünk a *közuti* áthidaláshoz, hogy ez utóbbi vágyunk egyelőre függő kérdés marad. A főispán — állitólag — csöndben fáradozik rajta, hogy a közuti áthidalás *Bajánál* legyen meg, de pozitiv hirünk, egyetlen reménysugárunk sincs eddig erre nézve. És miközben mi apátiába merülve várjuk a jószerencsét, a Dunántul egyre szervezkednek és dolgoznak. A »Pécsi Napló«-ban olvassuk ugyanis, hogy a »baja—báttaszéki vasuti hid épitését rövidesen megkezdik és *már biztosra vehető, hogy azt közuti hiddal nem kapcsolják össze.* A célszerüség és méltányosság (?) ugy hozná magával — irja a P. N., — hogy a közuti hidat Baranya vármegye kapja meg és vajjon Dunaszekcső vagy Mohács kapja-e azt meg, azt célszerüségi szempontok fogják eldönteni. A mohácsiak megtették az első lépést, hogy a közuti hid Mohácsnál épüljön. A nagyközség legutolsó közgyűlésének napirendje előtt Varga Zsigmond és Német Lipót tették szóvá ezen ügyet és mozgalom meginditását határozták el, melynek első eredménye lesz, hogy Baranya vármegye erre fölkérendő főispánjának vezetése alatt *küldöttséggel* keresik föl Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter, akit arra fognak megkérni, vegye figyelembe Mohácsnak jogosult igényét, hogy a közuti hid ott épüljön.« Legyünk résen és szervezkedjünk igazunk érdekében.

— **Kossuth Ferenc Baján.** Mint hirlik, *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszter és *Türr* István tábornok, Baja város nagynevü szülöttje, a baja báttaszéki hid alapkő-letételének ünnepélyére lejön Bajára. Az alapkő letétel szeptemberben lesz.

— **Bucsu-lakoma.** Dr. *Hetényi* Pált, a bácsalmási kir. járásbiróság vezető járásbiráját mult szombaton bucsuztatták birótársai, az ügyvédi kar és számos jóbarátja a Casinóban, bucsuestély keretében. A banketten, melyen társadalmunk szine-java megjelent, *Mayer* Károly járásbiró a birótársak nevében, dr. *Lemberger* Ármin ügyvéd, fel. szerkesztőnk a helybeli ügyvédi kar megbizásából mondottak pohárköszöntöket, Hetényi Pál dr.-nak biró és helyi társadalmi életünk terén szerzett érdemeit méltatván. *Valentin* Emil dr. mint jóbarát köszöntötte föl Hetényi dr.-t, kinek körünkből való távozását ép úgy sajnáljuk, mint amennyire öröm tölt el a kiváló biró megérdemelt előléptetése fölött.

— **Versenytárgyalás a baja—báttaszéki hidra.** Augusztus hó 30-án tartották a versenytárgyalást a baja—báttaszéki vasut munkálataira. Tizenöt pályázó közül a három legolcsóbb ajánlat: 1. A Magyar-Épitő-Társaságé (3 millió 115,000) 2. A Gregersen cégé (3 millió 449,000.) és Fischer Henrik cégé (3 millió 279,000) koronával. A döntés ezen három pályázó közül a jövő hét folyamán fog megtörténni.

— **Szolgabirói áthelyezés.** Fernbach Károly főispán *Werner* Hugó bácsalmási közigazgatási gyakornokot, tb. szolgabirót szolgálattételre az ujvidéki szolgabirói hivatalhoz helyezte át.

— **Amerikai árverés és secessiós sorshuzás a lövészkertben.** A bajai céllövésztársulat f. é. szeptember hó 2-án amerikai árverést és secessiós sorshuzást rendez, mely alkalommal szebbnél szebb tárgyak kerülnek sorsolásra. — A különösen szép tárgyak a »Magyar Üvegipar« (Kazal-féle könyvnyomda mellett) és Schnetzer Ernő kirakatában láthatók. A secessiós sorsolásnál minden szám nyer. A sorshuzást táncvigalom követi. A sorsolás kezdete este 8 órakor.

— **Szinházi hir.** Mint értesülünk, Farkas Ferenc dr., a szabadkai szinikerület igazgatója szeptember folyamán bevonul társulatával Bajára, hol másfélhónapig tartanak előadást és innen Szabadkára mennek szinészeink, téli állomásukra. — Ezen értesülésünket magánuton szereztük, amit különösen azért emelünk ki, mert hatósági részről szinészeink érkezéséről eleddig mit sem tudnak. Helytelennek tartjuk a szini szezon kezdetének az érkezés utolsó pillanatában való közlését, mert közönségünknek van joga hozzá, hogy jó eleve tudja a szezon kezdetének idejét, annál is inkább, mert ez is lényeges faktor lokális szinészetünk fölvirágoztatása és a szezon sikere érdekében, de fontos azért is, hogy megszünjenek azok az évről-évre visszatérő kételkedések, hogy lesz-e szini szezonunk egyáltalán, vagy sem. Ajánljuk e körülményt ugy a hatóság, mint a szinházi direktor megszivlelésére.

— **Bajai nyertes dijlövészek.** A lövészkertben Szent-Istvánnapján lefolyt dijlövészet eredményét a következőkben közöljük:

Az ünnepi mester és verseny céltáblán

az I.	dijat	50 kor.	diszitve	Móritz Kálmán
II.	»	30 »	»	Somogyi Emil
III.	»	20 »	»	Somogyi Gyula
IV.	»	10 »	»	Gebhardt Dezső
V.	»	8 »	»	Romátka Jenő
VI.	»	6 »	»	Mattanovich K.
VII.	»	5 »	»	Tury Mátyás
VIII.	»	3 »	»	ifj. Koller L.

nyerte el.

A rendes céltáblán a) (találó dijak) mély lövések:

I.	dijat	12 kor.	diszitve	Gebhardt Dezső
II.	»	10 »	»	Móritz Kálmán
III.	»	8 »	»	Somogyi Emil
IV.	»	6 »	»	Somogyi Gyula
V.	»	5 »	»	Tury Mátyás
VI.	»	4 »	»	ifj. Koller L.
VII.	»	3 »	»	Mattanovich K.

nyerte el.

b) középlövévek:

I.	dijat	12 kor.	diszitve	Gebhardt Dezső
II.	»	10 »	»	Móritz Kálmán
III.	»	8 »	»	Somogyi Emil
IV.	»	6 »	»	Somogyi Gyula
V.	»	5 »	»	Mattanovich K.
VI.	»	4 »	»	Tury Mátyás
VII.	»	3 »	»	ifj. Koller L.

nyerte el.

A lövészet tiszta jövedelme 112 K 24 f.

Lövődijakra adományoztak:

A bajai takarékpénztár 40 K. Bajai keresk. és iparbank 20 K. Bajai kölcsönsegélyző egylet 20 K, mely adományokért a bajai céllövész társulat ez uton is hálás köszönetét nyilvánitja.

— **Kiállitás Baján.** A Védőegylet legutóbb megtartott választmányi gyűlése elhatározta, hogy f. é. október havában kiállitást rendez oly ipari termékekből, amelyek Baján nem készülnek, de a melyek a bajai kereskedésekben kaphatók. E kiállitás célja a közönségnek bemutatni, hogy mi mindent és hol kaphatni hazai termékekből, a mit egyrészt külföldit fogyasztott, hogy aztán lássa, minek vásárlásával szolgálhatja a hazai érdekeket; továbbá a kereskedőkben nemes versenyt kelteni törekszik, hogy a hazai termékeknek minél nagyobb mennyiségben való tartásával magukhoz vonják a vevő közönséget. A kiállitás elnökségét dr. *Rajk* Aladár, titkárságát pedig *Huszják* Lukács vállalta el. A rendezésre egy kis és egy nagy bizottságot alakitott a választmány, védnökül pedig *Ambrozovics* Lajos főispánt határozta fölkérni. Érdeklődőknek *Nádas* Sándor nyujt fölvilágositást. A kiállitás valószinüleg 8 napig fog tartani, de a vasárnapok kivételével, naponkint csak rövid ideig lesz nyitva. Részleteket alkalmilag fogunk közölni.

— **A király ajándékát megdézsmálták.** Ferenc József király finom szivarokat küldött Mery del Val bibornoknak ajándékba. A szivarkaküldeményből a vasuton 7 kilogrammot elloptak. Az egész küldemény 29 kilogrammot nyomott. A lopást Ála és Verona között követték el és csak Toszkánában vették észre.

— **Még Baja is tulszárnyalja . . .** A »Sz. N.« irja: Az »Egyetértés« közleménye nyomán több lap azt a hirt közölte, mintha a szegedi kereskedelmi és iparkamara területe kettéválasztatnék oly módon, hogy Bács-Bodrog vármegye Zombor székhelylyel külön kamarai kerületet képezne. Illetékes helyről szerzett információnk szerint, e hirnek semmi alapja sincs, mert a szegedi kerület nem olyan nagy, hogy kettéválasztani kellene és lehetne. Mindössze két vármegyét foglal magában, mig más kamarai területek 5—6 vármegyéből állanak, sőt van olyan is, mely 9 vármegyére terjed. A kereskedelemügyi miniszternek éppen semmi szándéka nincs a szegedi kerületet ketté osztani és annál kevésbbé lehet gondolni arra, hogy Zombor székhelylyel alakuljon uj kamara, mert ha még meg is történnék az, hogy Bács-Bodrog vármegye valamelyes uj beosztással más kamarához osztatnék, a székhely semimiesetre se lehetne Zombor, melynek ipara és kereskedése elenyészőleg csekély Szabadka, Ujvidékhez képest, sőt *Baja is tulszárnyalja . . .*

— **Lajos napja után.** Kint a temetőben némán fekszik és tür Kossuth Lajos. Ha eltürte, hogy neve a szövetséges ország előtt, ami hadseregünk előtt még mindég a rém legyen, a rebellis rém, eltüri azt is, hogy most ünnepelték. Lajos napja volt és a párt, amely az ő nevén nőtt nagyra, dikciókat mondott. A párt nagyon megszaporodott számban. Elvei ellenben igen lesoványodtak. A forradalmár, a demokrata romboló, az európéer, aufklerista és szabadkőmüves Kossuth Lajostól soha ezek az elvek olyan messze nem rugaszkodtak, mint ma. Ő megszüntette a rendi Magyarországot; ezek a jobbágyságot álmodják viszsza. Ő a szabad állam alapjának mondotta a szabad sajtót; ezek sirnak a cenzura előtt. A világosság bajnokának epigónjai a sötétben bujkálnak és az egyetlen kapcsot, ami ennek előtte Kossuth szellemhez kötötte őket: a magyar függetlenség ideálját feladták, szétszakitották. Kossuth Lajos a maga korának minden csucsát megjárta. A kormányzó nem ismert elég magas szárnyalást, elég emelkedett harci helyet. Ezek gyáván huzódnak le völgyeikbe, vijjogva feltik apró szemétdombjaikat és ha már felettébb szégyenletes, amit müvelnek, ha munkájuk arcpiritóan reakciónárius és utjuk elrettentően hátrafelé vezet, akkor álarcot vesznek fel, égnek fordítják szemüket és Kossuth Lajost ünneplik. Eszméit sárba tiporták, őt magát megtagadták, elfelejtették minden tanitását, csak egyetlen dologra ügyelnek pontosan, a dátumokra. Ha ugyanis nem tulságosan illojális a dátum. Már október hatodika a nyilvántartásból kimaradt. Lajos napjának még megkegyelmeztek. És ünnepelték. És a halott némán, hidegen — tür.

— **Vasuti szerencsétlenség.** Borzalmas katasztrófa történt mult vasárnap a baja – szabadkai vonalon. A délután 4 óra 12 perckor Szabadka felé indult személyvonat, alig hogy a bajai határban levő sorompóhoz ért, összeütközött egy arra haladt kocsival, melyben Krikovszky József helybeli molnármester ült a feleségével és a fiával. A teljes erővel robogó vonat egy pillanat alatt halálra sujtotta Krikovszkyt, feleségének egyik lába az esés következtében eltörött. Ez utóbbi most sulyos sebével a közkórházban fekszik. — Krikovszky polgártársunkat, ki egyike volt legderekabb molnármestereinknek, héttőn helyezték örök pihenőre. A mélyen sujtott család iránt, melyet mostanában oly sokszor látogatnak sorscsapások, óriási a részvét. — A Krikovszky családot ért katasztrófa okainak kideritése végett m. hó 28-án kiszállt a vasuti-bizottság, élén Taszberger István titkárral, Molnár főellenőrrel és Szutrély oszt. főmérnökkel. Kihallgatták Tumbász pályafelvigyázót és Csató mozdonyvezetőt. A vizsgálat folyamán megállapitották, hogy a kérdéses alkalommal a sorompót szabályszerüen lebocsátották és a sorompódrótot ismeretlen tettesek utóbb elvágták. Kihallgatták még Schreiner váltóőrt és a Krikovszky család több tagját.

— **A bajai ág. hitv. evangelikus iskolában** a beiratások a következő sorrendben eszközöltetnek: szeptember 3-án d. e. 8—11. és d. u. 3—5 a szabályszerüen fölvett ág. ev. vallásu tanulók beirása, szeptember 4. és 5. d. e. 8—11. és d. u. 3—5. a szabályszerüen fölvett r. kath. vallásu tanulók beirása.

— **Táncmulatság.** *A bajaszentistváni önk. tüzoltó-egylet*, alapja javára, f. évi szeptember hó 8-án d. u. 5 órakor kezdődő jótékonycélu táncvigalmat rendez, Zsiskó Lajos vendéglőjében. Belépti dij személyenként 80 fillér. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak.

— **Szinielőadás, világposta és tánc.** A bajai ált. ipari munkás önképző egylet kebelében levő szabók, cipészek, vas-, fém- és famunkások együttesen, a saját könyvtáruk javára, szeptember hó 8-án (kisasszony napján), szombaton este a »Bárány Szálloda« disztermében, világpostával és tánccal egybekötött szini-előadást rendeznek. Kezdete este 8 órakor. Szinre kerül: Anát az erdő mesél. Eredeti népszinmü tánccal és dalokkal. Három fölvonásban. Irta: Géczi István.

— **„Majd megfizeti a nagyharang.“** Sokan használják azt a kifejezést, hogy »majd megfizeti a nagy harang«; de kevesen tudják az eredetét.

Éldegélt Makón egy öreg kálvinista kántor, aki igen mulatós természetü ember volt. A mulatozás pedig nemcsak ma, de a régi jó világban is költséges volt. Azért kánt'ram, ha fogytán volt a pénze, kölcsönöket szedegetett fel. Háza, szőlője, hagymatermő fekete földecskéje is volt neki és igy persze még inkább hiteleztek kánt'ramnak. Azonban az is előfordult, hogy a fogadott időre nem mindig térithette vissza a kölcsönpénzt. És egyik-másik zsörtölődős hitelezőjét ilyenkor csillapitgatta (a makói kálvinista kántor) ezen szókkal:

— Azért ne nyughatatlankodjék szomszéd ur, hisz majd megfizeti ezt is a nagy harang.

És nem csufolkodás, hanem komoly igéret volt ez a tapasztalt kálvinista kántor részéről. Ugyanis, ha Makón halottnak meghuzták a nagy harangot, akkor a gyászba borult gazdag polgárcsaládok a temetések melletti segédkezésért mindig busásan fizették a kántort is.

— **Bácsmegyei izr. tanitók körülése.** Az orsz. izr. tanitóegyesület bácsbodrogmegyei fiókköre aug. 27-én, a megyei tanitók nagy érdeklődése mellett, tartotta rendes évi körülését Szabadkán. Reggel fél 9 órakor ünnepélyes istentisztelet volt, melynek keretében *Kuttna* M. L. főrabbi megható imában Isten áldását kérte a tanácskozásra. A Himnusz eléneklése után, a közönség a szent egylet disztermébe vonult, hol *Erdős* Jakab elnök 9 órakor a gyülést megnyitotta. Tartalomdus megnyitó beszédében rámutat a vándorgyüléseknek a nevelésügyre való kihatására. A hitközségeknek az iskola iránt való érdeklődését ébren tartsuk. Fejlesszük a nemzet erejét azáltal, hogy necsak tanitsunk, hanem neveljünk is. Dr. *Klein* Adolf hitközségi elnök a szabadkai hitközség nevében melegen üdvözli az egybesereglett tanitókat. Stricker Simon titkári jelentése kiemeli, hogy a fiókkör 21 évvel ezelőtt alakult meg. Ezen idő alatt *Baján*, Szabadkán, Zomborban, Ujvidéken, Zentán és Topolyán ismételten tartott az egylet vándorgyüléseket. Három tényre hivja fel a jelentés a kör figyelmét. 1. Az 1888-ik évben Zomborban tartott körülésen Csukási Fülöp, mint a központ képviselője, fennen hirdethette, hogy a Kárpátoktól az Adriáig a zsidó iskolák mind magyar szellemüek és a nemzetiségi kérdést a zsidó tanitók csak névről ismerik. 2. A magyar nemzeti állam kiépitéséhez a bácsmegyei kör is tőle telhetőleg hozzájárult, amennyiben a vegyes ajku megyékben fennálló zsidó iskolákban magyar a tannyelv. 3. A kör foglalkozott a pedagógia minden napirenden levő kérdésével, de a tanitók anyagi helyzetének javitásáról egyetlen egyszer sem esett szó. A jelentés azon részét, mely *Spitzer* József bajai és Bodrogi Ignác zentai tanitó elhunytáról megemlékezik, a gyülés állva hallgatta meg. Nagy József bezdáni, Bogyó Simon adai és Fodor Dávid szentesi tanitó tanulságos felolvasása, a körülés határozata szerint, az »Izr. Tanügyi Értesitőben« közzéteendő. A körülés jegyzőkönyvi köszönetet szavaz *Hesser* Gyula iskolaszéki elnöknek üdvözlő sürgönyeért. Egy órakor a gyülésen résztvett tanitók és tanügybarátok, mint a szabadkai hitközség vendégei, társas-ebédre gyülekeztek, mely alkalommal felköszöntőket mondtak: Erdős Jakab a szabadkai hitközség elnökségére, dr. Klein Adolf hitközségi elnök a vendégekre, Fodor Dávid az iskolaszékre, Singer Antal Erdős Jakabra, Bogyó Simon és Rosenfeld Henrik bajai főgimnáziumi hittanár Kuttna M. L. főrabbira, Kuttna M. L. a tanitókra, Salgó Samu dr. Singer Bernát főrabbira és Csajági Bernát a felolvasókra.

— **Az első férj.** Egy bakfis leveléből közlünk alább néhány sort. Egy tizenötéves leányka küldte hasonkoru barátnőjének a levelet, melyben szóról-szóra ez olvasható (eredeti helyesirással):

»Mert én csak az első férj miatt aggódok, az a fő, hogy első férjet szerezzen a nő, mert a többi már magától jön.«

Talán nem is tudja szegény kis bakfis, hogy milyen bölcs és milyen modern volt ebben a néhány sorban, s hogy naivságában több a romlottság, mint akárhány szegény, tönkrement, ugynevezett »romlott nő« cinizmusában . . .

— **Fölhivás a tanuló ifjusághoz.** A hazát tettekkel kell szeretni. Erre oly kevés alkalma van a tanuló ifjuságnak, hogy ha mégis kinálkozik, kétszeres hévvel kell megragadnia. Pedig most itt az alkalom. A tanuló egész évi szükségleteinek jó részét most fedezi. Ne vegyen tehát mást, semmi mást, mint magyar készitményt. Minden fillér kiadásánál hazájára gondoljon, amely nem nélkülözhet azokból egyet sem. Ezzel azonban csak közvetlen kötelességét teljesitette a tanuló ifjuság. Van még közvetve teljesithető kötelessége is. Vegye rá szülőit, hogy neki csak magyar készitményt vásároljanak, sőt vegye rá arra is, hogy a háztartásban és egyéb dolgaikban is mindig csak magyar árut keressenek. Ha mindannyian, leányok és fiuk, igy teljesitik feladatukat, akkor nyugodtak lehetünk iparunk sorsa iránt. *A Magyar Védő Egyesület.*

— **Kivándorlás Bácsmegyéből.** A szegedi ker.- és iparkamara a napokban tette közzé a bácsmegyei kivándorlás szomoru statisztikáját. A kivándorlók száma ijesztő mérvben szaporodott. 1904-ben 2350, 1905-ben pedig 5203 kivándorló nyult a vándorbothoz.

— **A bácsalmási adóhivatal.** Bácsalmás községben — hir szerint — még ez év folyamán a pénzügyminiszter adóhivatalt létesit.

— **Megmérgezett leányka és a dávodi menedékház.** A bajai járásbeli Dávodról irja tudósitónk, hogy e hó 27-én egy három éves kis leánykát a gyermektársai kicsaltak a mezőre, ahol gyermeki csinyből nagyobb mennyiségü maszlagos redőszirom-magot etettek meg vele. A szerencsétlen kis leánykának teste egészen megmerevedett a méreg hatásától. A gyorsan alkalmazott orvosi segély azonban szerencsére megmentette az életnek. — Bizony kár volt a községben eleddig fenntartott s üdvösnek bizonyult gyermekmenedékházat beszüntetni, mert igy a felügyelet nélküli kicsinyek nem lennének hasonló szerencsétlen eseteknek kitéve.

Bajai lakáshiány.

Sajnálatos, de tagadhatatlan tény, hogy Baján nyakig benn vagyunk a legégetőbb lakáshiányban. Aki az utolsó két-három esztendőben kénytelen volt lakást változtatni, — ami főleg házbéremelés folytán állt be — azt tapasztalhatta, hogy csak igen nagy nehézségek között, vagy a lakbér, vagy a lakhatóság és kényelem tekintetében tett engedmények árán volt képes félig-meddig megfelelő lakást találni. Köznyelven ezt úgy fejezték ki, hogy igen nehéz lakást kapni, pedig bátran nevezhették volna tényleges nevén lakáshiánynak, mely Baján két-három éve lappangva létezik.

Mert nemcsak az a lakáshiány, ha az üres lakásoknak egy bizonyos százaléka (az e téren vezető német városrendezések tapasztalatai szerint, az összlakások három százaléka) nem áll azonnali beköltözködésre készen, hanem az is, ha az üres lakások építészeti hiányok folytán meg nem felelnek, vagy a követelt lakbér nem áll arányban a lakás lakhatóságával és kényelmével. Sőt az is lakáshiánynak mondható, ha a lakbér fölötte van a lakója jövedelmének, aki használni kénytelen, vagy a lakás összetétele, nagysága alatta marad azon jogos igényeknek, melyeket eddig ugyanazon áron kielégiteni tudott.

Ezen esetek egyenként és összeségükben mind fennforognak nálunk és ha a közlelkesedés, vagy jobban mondva a közelkeseredés kényszeriteni is fogja majd az illetékes tényezőket, hogy utat és módot találjanak némileg türhetőbb viszonyok létesitésére, az csak muló jelenség, ideig-óráig tartó eredmény lehet.

Mert a lakáshiány hosszabb-rövidebb időközben állandóan ismétlődni fog mindaddig, mig a városi hatóság tervszerüen a lakás-piac irányitásába be nem folyik és a lakásszükségletek kielégitése ötletszerüen a lakáskeresőknek, az épitő-iparnak és a háziurak spekulációjának lesz átengedve.

Az összes német kis- és középvárosokban, melyek az utolsó husz-harminc év alatt ugyszólván kivétel nélkül intézményeik ügyessége, üzemeik olcsósága és produktivitása és a helyi viszonyok észszerü kihasználása által gyorsan fejlődtek, mindenütt létezik egy hivatal, mely kizárólagosan a lakás-kérdéssel foglalkozik.

Ezen tán »lakás-hivatalnak« nevezhető intézmény könnyen és kis költséggel lenne létesithető a tanácsi közegészségügyi, vagy tán az »agilis« középitési bizottság keretében. Ügyköre lenne a lakásviszonyok megfigyelése, irányitása, sőt közvetitése is, az épitkezések, a lakások lakhatóságának és karbantartásának szemmel tartása, a zsufoltság megakadályozása, a lakbérek szabályozása stb., stb.

Ezen dus programmból ma csak két irányt óhajtok megjelölni, mely azonnal megvalósitható és a közönség érdekében áll.

Az első az lenne, hogy a házbirtokos szabályrendeletileg kényszeritve lenne minden megüresedő lakás bejelentésére és minden ujra kiadott lakás vagy helyiség kijelentésére. Ez oly lapokon történne, mely minden szükséges rovattal el volna látva. A bejelentő lapnak tartalmaznia kell a lakás fekvését (városrész, utca, házszám és emelet), a szobák és mellékhelyiségek számát, a terminust és végül a lakbér nagyságát. A kijelentő lap mutatná a lakás elfoglalásának idejét és a lakók (családtagok, cselédek, albérletben lakók) számát. Ezen alapon a hatóság állandó és alapos bepillantást nyerhetne a lakás-viszonyokba és könyebben befolyhatna az irányitásba; a közönség pedig a keresés kellemetlen, fáradtságos és költséges egyéb módjaitól (hirdetés, kocsik, megbizások) meg lenne kimélve.

Természetesen ezen intézmény csak ugy válhat be, ha a költözködési negyedekben az anyag állandóan, napról-napra fel lesz dolgozva, amit kellő vezetés mellett egy dijnok is elvégezhet és a megfelelő helyen, a városházán, utcák szerint azonnal közzé is lesz téve. Alapvetőnek egyszer és azután is esetleg minden népszámlálás alkalmával a lakások területük szerint is felvétetnének, ami sok fontos mulasztást derithetne fel. Stuttgart vagy Nürnberg vett fel igy néhány év előtt 56000 lakást és ez alapon létesitette a lakáshivatalát; az összeirás költsége nem volt több — ily nagy városban sem — 65 fillérnél lakásonként.

Ily alapon azután könnyen lennének érvényesithetők azon épitésrendőri, közegészségügyi és közerkölcsiségi szempontok, melyeknek ellenőrzése különben lehetetlen. Ilyenek például: hogy minden szoba szellőzhető legyen, minden 25 köbméter szoba térfogatra legalább egy négyzetméter szabadra nyiló ablak essék, egy szobában csak annyi ember hálhat, hogy minden felnőttre tiz, minden gyermekre öt köbméter levegő jusson, hogy a női cselédszobák belülről zárhatók legyenek, stb, stb.

A másik mód a lakáshiány elkerülésére az lenne, hogy a város szolgái, napszámosai és az üzemeinél alkalmazott altisztei és munkásai részére olcsó és megfelelő egyszobás lakásokat éppittet a külvárosban levő telkein, mint az egész Nyugat-Európában szokásban van és jól bevált.

Ezen alkalmazottak állandóak, tehát teljes biztonságot nyujtanak a városnak arra nézve, hogy a lakások soha üresen ne maradjanak és eltekintve attól, hogy ez nagyobb mértékben keresztül vive, a lakáshiányt részben legalább megszünteti és a lakbérekre nivellálólag hat, a város egy nagy szociális kérdést is, legalább részlegesen a megoldáshoz közelebb visz és ezenfelül a periferiákon fekvő telkeiből még jövedelmet is húz, mindenesetre pedig időelőtti eladásukat lehetetlenné teszi.

A város saját telkén és nagyobb előállitásnál egy szoba, konyha és kamrából álló helyiséget (közös fedett előtér, ürszék, pince és padlással) barak-, esetleg cottageszerüleg elég csinosan 1000—1200 koronáért létesithet.

Nem is kellene az eszmét azonnal nagyobb mértékben kivivni, próbaképpen elég lenne talán néhány épület 10—15 egyszobás lakással, melyet jutalomképpen az érdemesebb alkalmazottaknak adnának bérbe.

Nem megfontolásra ajánljuk ezen két intézményt, hanem kivitelre; voluisse non sat est!

Anonymus.

M. kir. államvasutak.

MENETREND.

Érvényes 1906. évi május hó 1-től.

Szabadka—Baja.

Oda. Szv.	Szv.	Szv.	Szv.			Vissza. Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
10 10	7 00	7 15	55 | 320	ind.	Budapest k. p. u. (183) . . . . érk.	1 00	6 55	10 00	5 45
.	5 41	7 25	.	»	Belgrád (183) . . . . . »	.	7 17	10 38	.
3 05	7 48	11 30	4 55	»	Szeged-Rókus (184) . . . . »	10 54	2 52	7 53	12 12
.	7 09	9 05	.	»	Dálja . . . . . »	.	5 37	9 23	.
4 50	10 35	1 42	7 05	ind.	**Szabadka** (183. 184. 186) . . . érk.	8 08	12 48	6 20	10 28
5 03	10 48	1 55	7 17		Horvát tanyák 2. sz, őrház . .	7 56	12 36	6 08	10 14
5 09	10 54	2 01	7 23		Kelebiai tanyák 3. sz. őrház . .	7 50	12 30	6 02	10 07
5 16	11 01	2 08	7 30		Szabadkai tanyák 4. sz. őrház . .	7 43	12 23	5 55	10 00
5 25	11 10	2 17	7 38		Csikeria	7 35	12 16	5 48	9 52
5 38	11 24	2 29	7 50		Bácsalmási szöllők	7 22	12 04	5 36	9 35
5 48	11 34	2 39	7 59	érk.	**Bácsalmás (178)** ind.	7 13	11 55	5 27	9 22
6 03	11 46	2 54	8 09	ind.	érk.	7 03	11 45	5 17	9 12
6 09	11 51	3 00	8 14		Almás	6 58	11 40	5 12	9 06
6 33	12 15	3 26	8 42		Bikity-Borsód	6 33	11 15	4 47	8 38
6 56	12 38	3 49	9 05		Bajai szöllők 24. sz. őrház . .	6 06	10 51	4 23	8 05
7 07	12 48	4 00	9 16	érk.	**Baja (214)** . . . . . ind.	5 55	10 40	4 12	7 52
9 41	3 23	.	.	érk.	Zombor (214) . . . . . ind.	.	6 45	12 57	4 05

Baja—Ujvidék.

Oda. Vv.	Vv.	Szv.	Vv.	Szv.			Vissza. Szv.	Szv.	Vv.	Vv.	Vv.
.	.	.	10 10	7 00	ind.	Budapest k. p. u. (183. 213) érk.	.	6 55	10 00	5 45	.
.	.	.	4 50	10 35	»	Szabadka (213) . . . »	.	12 48	6 20	10 28	.
.	4 00	.	7 22	1 15	ind.	**Baja (213)** . . . . érk.	6 33	8 53	3 23	6 50	.
.	4 11	.	7 32	1 25		Baja-szállás város . .	6 24	8 46	3 15	6 42	.
.	4 25	.	7 45	1 38		Vaskut	6 07	8 31	2 59	6 26	.
.	4 51	.	8 10	2 01		Gara	5 43	8 10	2 37	6 00	.
.	5 06	.	8 25	2 15	érk.	**Regőce (178)** ind.	5 25	7 55	2 17	5 35	.
.	5 09	.	8 26	2 16	ind.	érk.	.	7 54	2 14	5 29	.
.	5 37	.	8 54	2 39		Sztanisics		7 38	1 57	5 12	.
.	5 47	.	9 04	2 48		*Körtés		7 21	1 35	4 47	.
.	5 56	.	9 12	2 56		Gádor		7 14	1 28	4 40	.
.	6 08	.	9 24	3 07		Magyarut 16. sz. őrház .		7 01	1 14	4 22	.
.	6 15	.	9 31	3 14		Nenadics		6 55	1 08	4 16	.
.	6 25	.	9 41	3 23	érk.	**Zombor (184)** . . . ind.		6 45	12 57	4 05	.
.		10 10	.	7 15	ind.	Budapest k. p. u. (183. 184.) érk.		1 00	Szv.	.	5 45
.		5 00	.	2 02	»	Szabadka (184) . . . »		9 41	7103.	.	10 35
.		.	.	.	»	Dálja (184) . . . »		9 30	I-III.	.	9 23
2 25	.	6 51	.	3 51	ind.	**Zombor (184)** . . . érk.		6 10	11 20	.	7 00
2 31	.	6 57	.	3 57		Zombor-vásártér . . .		6 03	11 13	.	6 52
2 41	.	7 07	.	4 07		Fernbachszállás . . .		5 54	11 04	.	6 41
2 50	.	7 16	.	4 16		Zsarkovác		5 46	10 56	.	6 32
3 06	.	7 30	.	4 30		Ó-Sztapár		5 32	10 42	.	6 15
3 35	.	7 49	.	4 49		Bresztovác		5 16	10 28	.	5 51
3 46	.	8 00	.	5 01		Rác-Militics 27. sz. őrház .		4 58	10 10	.	5 31
4 05	.	8 10	.	5 12		Hódság		4 48	10 02	.	5 21
4 46	.	8 35	.	5 37		Paripás		4 29	9 45	.	4 43
5 00	.	8 49	.	5 51		Parrag		4 08	9 25	.	4 10
5 08	.	8 57	.	5 59		Pelvayszállás 35. sz. őrház .		3 59	9 16	.	3 59
5 16	.	9 05	.	6 07	érk.	**Gajdobra (180)** ind.		3 50	9 09	.	3 50
5 40	.	9 16	.	6 09	ind.	érk.		3 26	9 07	.	3 21
5 54	.	9 30	.	6 23		Bulkeszi		3 12	8 55	.	3 06
6 16	.	9 45	.	6 38		Petrőc-Dunagálos . . .		3 01	8 44	.	2 49
6 50	.	10 10	.	7 03		Futtak		2 32	8 16	.	2 10
7 00	.	10 19	.	7 13		Chotekpuszta 46. sz. őrház .		2 21	8 04	.	1 45
7 13	.	10 31	.	7 25	érk.	**Ujvidék (181, 181. 183.)** . ind.		2 07	7 51	.	1 30
11 42	.	.	.	10 38	érk.	Belgrád (183) . . . . ind.		.	5 41	.	7 25

A megnyitás napjától.

Minden szerdán, szombaton és vasárnapon közlekedik.

Nyilttér.*)

Van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy falragaszok és hirdetmények kifügesztése, a hatóságilag jóváhagyott engedély és árszabály alapján, csakis általam eszközölhető.

Tisztelettel

Rothschild Zsigmond

hirdetési és reklám-vállalata.

*) Az e rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Csinos kivitelü

névjegyek

rendelhetők lapunk kiadóhivatalában.

Jó házból való

középiskolát járt fiu

tanulónak

felvétetik

KOLLÁR A. könyvkereskedésében.

Ócska vasat és rezet,

valamint **gyári berendezéseket** és mindenféle **gépeket** készpénzfizetés mellett vásárol

Davidovics Jakab

Budapest, VIII. Köztemető-ut 6. sz.

Egy kertész,

ki a melegágyak kezelésében **kellő**, a virágkertészetben és üvegházak körül pedig **elégséges** jártassággal bir, azonban **mükertész nem lehet**, képességéhez képest, szabad lakáson és fütésen kivül, a természetbeni adományokkal körülbelül 600—800 koronára menő fizetés mellett, októberben vagy előbb is alkalmazást nyerhet

Szemző Gyula urnál **Zomborban.**

Minden pénteken jelenik meg és már kora délelőtt minden dohánytőzsdében kapható a

FIDIBUSZ.

Remek rajzok!

Pompás tartalom!

Fényes kiállitás!

Előfizetés:

Negyedévre — — — 1·50 fill.
Egy hónapra — — — ·50 fill.

Egy szám ára: **5 kr.**

Mutatványszámokat küld a „FIDIBUSZ" kiadóhivatala Budapest, Rökk Szilárd-utca 9. szám.

VILÁGSZERTE HIRES A BORSZÉKI GYÓGY-BORVIZ.

A „FŐKUT" vize legkellemesebb italu, legszénsavdusabb üditő ásványviz, ugy magában, mint borral és gyümölcs szörpökkel vegyitve.

A „KOSSUTH-KUT" vize kitünő összetételü alkalikus vasas savanyuviz, gazdag vas és mésztartalmánál fogva igen jó hatással van a vérszegénység minden neménél, továbbá az angolkór és görvélykórnál.

A „BOLDIZSÁR-KUT" gyógy-borviz nem csak kiválóan üditő élvezeti viz, de kitünő sikerrel használtatik a vese-, húgyhólyag-, köszvény bántalmak ellen, a légző- és emésztőszervek hurutainál, vizeleti nehézségeknél megakadályoza hugyhomok lerakodását.

NAGY LITHIUM TARTALMU. HUGYHAJTÓ HATASU. SZÉNSAVDUS. CSIRAMENTES.

Utolsó vasuti állomás Déda. Posta, távirda és telefon helyben. Kapható minden nagyobb füszer- és csemege üzletben és vendéglőben

A borszéki gyógy-borviz főraktára Baja és vidéke részére: **STAMPFL JENŐ** cégnél Ugyszintén minden bel- és külföldi ásványvizek legelőnyösebb árakon kaphatók. Telefon 81. szám.

Tankönyvek

a főgimnázium, tanitóképezde, polgári fiuiskola, apáca-zárda és városi elemi iskolákba.

Iró- és rajzszerek,

mindennemű füzetek a legjobb minőségben.

Hegedűk, vonók, húrok, hegedűtokok, és hegedű iskolák,

valamint az összes felszerelések a legolcsóbb árban és kiváló minőségben kaphatók

KOLLÁR A. könyv-, zenemü- és papirkereskedésében **BAJÁN.**

Nyomatott Kollár A. gyorssajtóján Bajan.